

Results. On the base of our studies we have proved that the use of humorous elements are very useful for students. It helps them to understand better the complex grammatical and lexical questions. In teaching of foreign languages, including Polish, it is important when the process of teaching is not boring and monotonous. The communication method of the education main accent puts on development speech. That quicker begin to communicate on foreign language, necessary overcome its diffidence. The laughter allows us to be more liberating, bold and resolute. Due to amusing association we can easier remember the complex aspects of the grammaticism and lexicon. The knowledge interesting mnemotechnology does our training more pleasing and interesting. Exactly, such role plays humorous elements in didactics of foreign languages.

Originality. Novelty of our studies consists in presentation of varied way to use the humor in education of Ukrainian student of Polish language. Here on base practical occupation, called on by author during teaching practical persons in Hollow (the Centre of the Language and cultures polish for polonium and foreigner, city Lyublin, Poland) and work in Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy, is proved that humorous elements relieve the study of the polish language, help easier to remember grammatical and lexical difficulties. It is offered critical approach to humorous exercises; it is specified its advantage and some precautions, which can appear under ignore some sociocultural nuance. It here also is for the first time shown advantage interesting and universal play (possible its use in didactics of the polish language not only, but also other foreign languages) – a cubes tale Story (Story Cubes), which help student to write interesting and funny histories, hereunder promoting development spoken speech.

Conclusion. This problem is very actual for study since modern glottodidactic needs for alternative interesting method of education, which included study of the language many-sided fetter, including the means of humor.

Key words: *humor, laughter, community of the laughter, glottodidactics, the humor, scholastic allowances.*

УДК 378.147:364:616-058

Пакушина Л. З., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри анатомії, фізіології та фізичної
реабілітації Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ДО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ ПАЛІАТИВНОГО ДОГЛЯДУ

Розглянуто проблему підготовки майбутніх соціальних працівників в умовах вищого навчального закладу до здійснення паліативного догляду за невиліковними хворими та надання відповідної підтримки членам їхніх родини. Підкреслено, що одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на сучасному етапі розвитку українського суспільства є належна організація навчання студентів із питань паліативної та хоспісної допомоги. Представлено можливості такого навчання в межах дисципліни під назвою «Соціально-медичний патронаж».

Ключові слова: *паліативна допомога, хоспіс, соціальна послуга паліативного догляду, інкурабельний хворий, патронаж, соціально-медичний патронаж, соціально-медична робота.*

Постановка проблеми. Нині проблема паліативної допомоги пацієнтам із важкими невиліковними хворобами та обмеженим строком (прогнозом) життя набуває в Україні все більшої актуальності та соціального значення. Згідно Порядку надання паліативної допомоги, що затверджений наказом за № 41 Міністерства охорони здоров'я України від 21.01.2013 р. і зареєстрованого в Міністерстві юстиції України за

№ 229/22761 від 07.02.2013 р., «паліативна допомога» – це вид медичної допомоги, що дозволяє покращити якість життя пацієнта будь-якої вікової групи, хвороба якого не підлягає спрямованому на одужання лікуванню, та допомогти членам його родини шляхом запобігання і полегшення страждань невиліковно хворої людини [1]. Окрім спеціалізованої медичної допомоги, такі пацієнти та їхні близькі потребують також відповідної соціальної, психологічної і духовної підтримки.

Тому комплекс відповідних заходів (допомога в самообслуговуванні невиліковним хворим; спостереження за станом їхнього здоров'я; сприяння наданню медичних послуг; допомога в забезпеченні технічними засобами реабілітації, навчання навичкам користування ними; навчання членів сім'ї догляду; представництво інтересів; психологічна підтримка особи та членів її сім'ї; надання інформації з питань соціального захисту населення; допомога в отриманні безоплатної правової допомоги; організація та підтримка груп самодопомоги) в Україні отримав назву «соціальна послуга паліативного догляду». Надавачами таких послуг є територіальні центри соціального обслуговування населення [2].

Нетривалий український досвід надання соціальної послуги паліативного догляду доводить, що одним із чинників, які гальмують його ефективність, є недостатня кваліфікаційна підготовка як медичних, так і соціальних працівників до роботи з особами похилого віку з важкими хронічними захворюваннями [3; 6]. Тому одним із важливих завдань професійної підготовки майбутніх соціальних працівників на сучасному етапі розвитку українського суспільства є належна організація навчання студентів напряму підготовки 6.130102 «Соціальна робота» з питань паліативної та хоспісної допомоги.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема паліативної допомоги присвячені роботи таких учених, як О. Бабійчук, Н. Величко, О. Вольф, Н. Герасимова, Ю. Губський, В. Луначек, В. Мельниченко, О. Мельниченко, С. Сандерс, А. Царенко, В. Чайковська та інших. Проте їхні дослідження присвячені загальним питанням організації паліативної й хоспісної допомоги в Україні та світі або спрямовані переважно на медичну складову і не висвітлюють проблеми соціально-педагогічного характеру.

У наукових дослідженнях останніх років розглядаються також питання вивчення готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності (О. Вознюк, К. Єгорова, Н. Павлишина), проблеми продуктивності й ефективності діяльності фахівців соціальної сфери (С. Толстоухова, О. Безпалько, Р. Вайнола, В. Васильєв, А. Капська, О. Карпенко, Л. Міщик та ін.), структури готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку (Т. Голубенко).

Науковці Ю. Губський, В. Журавська, І. Морозова, Н. Дмитришина, А. Царенко та інші вказують на необхідність спеціальної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах до діяльності у сфері надання паліативної допомоги.

Зазначене дає підстави стверджувати, що проблема підготовки та організації навчання майбутніх соціальних працівників до надання соціальної послуги паліативного догляду в умовах вищих навчальних закладів так і не стала предметом дослідження науковців, а тому потребує детального вивчення.

Мета статті – розглянути загальні проблеми підготовки та навчання майбутніх соціальних працівників із питань паліативної та хоспісної допомоги в умовах вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Уперше хоспіси були засновані католицькими монахинями в Ірландії в XVII столітті. Спочатку цей термін означав тимчасовий притулок для мандрівників, у якому вони отримували їжу, могли зігрітися, улаштуватися на ночівлю. У значенні «догляд за вмираючим» цей термін було вжито лише в XIX столітті. Зараз типовий хоспіс у багатьох країнах включає стаціонар, поліклініку з

денним стаціонаром, а також службу консультативної і лікувальної допомоги для невиліковних хворих удома. Основне кредо хоспісів – філософія, згідно з якою вмирання визнається як нормальний життєвий процес, а тому всі заходи повинні бути спрямовані на підтримання належної якості життя хворих у термінальній стадії хвороби [9].

Нині по всьому світі існують різні за своєю спеціалізацією хоспіси: для дітей, неврологічні, для хворих на СНІД і для онкологічних хворих. Також ці заклади різняться формами надання паліативної допомоги: хоспіси на дому, хоспіси вихідного дня та хоспіси при лікувальних установах. Перший хоспіс в Україні створено в 1996 році у Львові, Івано-Франківську та Коростені [6].

У країнах, де паліативна допомога має глибоку історію розвитку, до надання послуг хворим паліативних відділень залучено велику кількість волонтерів, соціальних працівників і психологів. У нашій же державі досвід залучення як психологів, так і соціальних працівників до догляду за важко хворими людьми трапляється надзвичайно рідко і при цьому, як зазначає Н. Дмитришина, часто виникає проблема конструктивної міждисциплінарної співпраці і нечітко визначених фахових вимог до фахівців соціальної сфери. Соціальні працівники, які працюють членами міждисциплінарної команди хоспісу, стикаються з рядом труднощів у процесі виконання професійних обов'язків. Насамперед, це значні фізичні перенавантаження, що пов'язані з безпосереднім доглядом за пацієнтами, особливостями організації робочого процесу; наявність певних системних організаційних труднощів, що зумовлені стигматизацією соціальних працівників та упередженим ставленням до їхньої роботи з боку медичного персоналу [5].

У зв'язку з цим, І. Морозова та В. Журавська підкреслюють, що на соціального працівника хоспісу покладаються всі функції з соціальної роботи: правозахисна, організаційна, діагностична, профілактична, соціально-педагогічна, комунікативна. Таке навантаження потребує особливої підготовки фахівців. Проте у програмі підготовки соціальних працівників відповідних навчальних закладів відсутні навчальні години для ознайомлення з особливостями догляду за невиліковно хворими людьми похилого віку, не створено умов для підвищення кваліфікації соціальних працівників за напрямом «паліативна допомога» [6].

Нажаль, нині у програмі підготовки майбутніх соціальних працівників Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького також відсутня спеціальна навчальна дисципліна щодо паліативної та хоспісної допомоги, а тому навчання студентів особливостям догляду за невиліковно хворими людьми похилого віку проводиться в межах такої навчальної дисципліни, як «Соціально-медичний патронаж».

Термін «патронаж» (від лат. *patronus* – *покровитель* та фр. *patronage* – *заступництво*) є багатозначним і використовується для опису різних, але близьких між собою явищ. Він має історичне, загальне і спеціальне сучасне значення, головним із яких є: загальне заступництво з чийогось боку, покровительство, сприяння; організоване медичне обслуговування певної категорії хворих у домашніх умовах; може вживатися у переносному значенні як, наприклад, заклад для утримування сиріт. За визначенням Є. Холостової, – це вид соціального обслуговування, переважно вдома, клієнтів групи ризику, який полягає в постійному соціальному нагляді, регулярному відвідуванні їхнього житла соціальними працівниками, наданні їм необхідної економічної, матеріально-побутової допомоги, проведенні нескладних медичних маніпуляцій тощо [10, с. 224].

Як бачимо, соціально-медичний патронаж – це вид соціального обслуговування в домашніх умовах хворих і фізично неповноцінних клієнтів, які потребують повсякденного догляду. Його зміст залежить від потреб клієнтів і може включати: вимірювання температури тіла, пульсу, тиску, виклик лікаря, забезпечення гігієнічних послуг, доставку продуктів і ліків, приготування їжі й безпосереднє годування клієнта, прибирання приміщення, допомогу при виконанні певних фізичних вправ і здійснення

фізіотерапевтичних процедур і т. ін. Тобто всього того, що потребує людина, яка не здатна до самообслуговування і при цьому може також належати до категорії невиліковно хворих або (та) помираючих громадян.

У зв'язку з цим, зміст дисципліни «Соціально-медичний патронаж», на нашу думку, має включати питання догляду за хворими з різними видами патологій та невиліковними хворими. І хоча бакалавр соціальної роботи можливо й не буде у своїй професійній діяльності безпосередньо здійснювати догляд за важкохворим пацієнтом, проте він має бути добре обізнаним із техніками здійснення загальних медико-гігієнічних маніпуляцій, щоб бути готовим до злагодженої роботи у складі мультидисциплінарної команди й допомагати медичним працівникам у питаннях навчання і консультування хворих та їхніх родичів.

Викладання вищезазначеної дисципліни у ЧНУ імені Богдана Хмельницького було започатковано з вересня 2010 року. Викладачами кафедри анатомії, фізіології та фізичної реабілітації (Н. Сисоєнко, І. Губенко, А. Матасовою, Л. Пакушиною) було розроблено навчальну та робочу програми цієї дисципліни, розроблено матеріал для лекційних і практичних занять, сформовано діагностичний інструментарій та підготовлено критерії для оцінювання знань студентів. Особливостями викладання цього курсу є насиченість навчального матеріалу медичними знаннями.

Навчальна дисципліна «Соціально-медичний патронаж» розрахована на 72 аудиторних години, з яких 12 годин відводиться для проведення лекційних занять, 14 годин – для практичних занять, 46 годин – для самостійної роботи студентів. Вид підсумкового контролю – іспит. Курс включає два змістових модулі. Перший – присвячений теоретичним основам соціально-медичного патронажу. При його опануванні студенти знайомляться з основними поняттями курсу («патронаж», «соціальний патронаж», «соціально-медичний патронаж», «хвороба», «патологічна реакція організму», «патологічний процес», «етіологія», «патогенез», «симптом», «синдром»); видами соціального патронажу відповідно до соціальних груп населення, що потребують допомоги (патронаж вагітних, патронаж дітей, патронаж людей похилого віку, інвалідів, осіб, які повернулися з місць позбавлення волі, наркозалежних, онкологічних хворих, психічних хворих, хворих на туберкульоз, хворих на СНІД); нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність працівників патронажної служби, а також принципами соціально-медичного патронажу, його стадіями та етапами.

Цей змістовий модуль також включає розгляд проблем підготовчого етапу патронажу, який передбачає вивчення конкретної ситуації клієнта й розпочинається стандартно зі встановлення контакту та знайомства з клієнтом та його середовищем (родичами, знайомими, сусідами, колегами по роботі та іншими людьми, які можуть бути корисними при організації такої допомоги) та збору відповідної медико-соціальної інформації. Тому цей модуль включає також теми, що присвячені методам діагностування проблем як соціального, так і медичного характеру, серед яких: бесіда; опитування клієнта (збирання анамнезу), його родичів, сусідів, колег (за згодою клієнта); спостереження за особливостями поведінки клієнта, стосунками з середовищем; аналіз документів (історії хвороби, постанов суду, попередніх записів фахівців); процес розроблення еко-карти, карти соціального середовища, карти соціальних контактів, генограми; здійснення найпростіших медичних досліджень (вимірювання температури тіла, пульсу, артеріального тиску); визначення індивідуальних потреб клієнта та інші. Формування вмінь майбутніх соціальних працівників збирати належним чином інформацію стає основою для навчання щодо формулювання відповідного соціального діагнозу, розроблення індивідуального плану надання соціальної послуги догляду вдома та укладання договору з клієнтом про надання соціальної послуги догляду вдома.

У другому змістовому модулі розглядаються загальні питання догляду за хворими при здійсненні соціально-медичного патронажу, а також особливості соціально-медичного консультування хворих та їхніх родичів. Хоча догляд за хворими здійснюють переважно медсестри, проте знання основних медичних технологій не будуть зайвими й для соціальних працівників мультидисциплінарної команди, які мають працювати разом з іншими фахівцями для забезпечення спільного корисного результату. Тому під час вивчення другого змістового модуля студенти розглядають ряд протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур і маніпуляцій, що затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України за № 460 від 1 червня 2013 року [8]. Ці протоколи уніфікують діяльність фахівців із догляду за хворими і тим самим забезпечують її точність та ефективність.

Також при вивченні другого змістового модуля курсу студенти опановують основні ознаки, особливості перебігу й загальні методики лікування найбільш поширених захворювань серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, захворювань нервово-психічної сфери, опорно-рухового апарату та специфіку догляду за такими хворими. Знайомляться з проблемами геріатричних клієнтів, вагітних і породіль, особливостями соціально-медичної роботи на дому таких клієнтів.

Окрема тема відводиться для вивчення особливостей паліативного догляду. При її опануванні студенти дізнаються про специфіку онкологічних захворювань та проблеми хворих онкологічного профілю; вивчають фізіологію, види та причини болю, який може виникати при різних онкологічних захворюваннях, а також із методами його усунення; знайомляться зі змістом «Клінічного протоколу надання паліативної допомоги хворим на ВІЛ-інфекцію», що затверджений Наказом МОЗ України за № 368 від 03.07.2007 р. [7] та особливостями соціально-медичної роботи з онкологічними хворими, які мають такі супутні небезпечні захворювання, як ВІЛ і туберкульоз; вивчають особливості посмертного догляду за людиною. Оскільки робота з помираючими людьми є досить складною, часто важкою та неймовірно напруженою через постійне стикання зі смертю, важливим питанням цієї теми є охорона праці та техніка безпеки соціального працівника хоспісу.

У цілому розроблена нами структура навчальної дисципліни «Соціально-медичний патронаж представлена в таблиці 1:

Таблиця 1.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОГО ПАТРОНАЖУ (СМП)												
Тема 1.1. Вступ. Соціальний патронаж: сутність та зміст	4	2				2	4	1				3
Тема 1.2. Правові основи соціально-медичної допомоги та соціально-медичного патронажу	4	2				2	4	1				3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1.3. Особливості соціальної роботи із хворими клієнтами. Поняття «норма» і «патологія»	6	2				4	6	1				5
Тема 1.4. Основні патофізіологічні процеси в організмі людини	6	2				4	6	1				5
Тема 1.5. Методи збору, аналізу й оцінки соц.-мед. інформації про клієнтів при здійсненні СМП	6		2			4	6		2			4
Тема 1.6. Теоретичні основи організації роботи з паліативними хворими	6	2				4	6					6
Разом за змістовим модулем 1	32	10	2			20	32	4	2			26
Змістовий модуль 2. КОНСУЛЬТУВАННЯ, ЛІКУВАННЯ ТА ДОГЛЯД ЗА ХВОРИМИ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-МЕДИЧНОГО ПАТРОНАЖУ												
Тема 2.1. Основи догляду за хворими при здійсненні СМП	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 2.2. Виконання лікувальних заходів при здійсненні СМП	4		2			2	4		2			2
Тема 2.3. Догляд за хворими із захворюваннями серцево-судинної, дихальної систем та опорно-рухового апарату, їх консультування	6		2			4	6					6
Тема 2.4. Догляд за хворими з захворюваннями ендокринної системи та порушеннями обміну речовин, їх консультування	6		2			4	6					6
Тема 2.5. Догляд за хворими з порушеннями психіки, їх консультування	5		1			4	5					5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 2.6. Догляд за хворими з інфекційними захворюваннями та їх консультивання	3		1			2	3					3
Тема 2.7. Особливості паліативного догляду	3		1			2	3	1	1			1
Тема 2.8. Соц.-мед. патронаж геріатричних клієнтів	3		1			2	3					3
Тема 2.9. Консультивання вагітних і породіль	2					2	2					2
Разом за змістовим модулем 2	40	2	12	-	-	26	40	2	4			34
Усього годин	72	12	14	-	-	46	72	6	6	-	-	60

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, у процесі вивчення навчальної дисципліни «соціально-медичний патронаж» майбутні соціальні працівники опановують методики і технології соціально-медичної роботи з різними клієнтами, як здоровими, так і хворими та інкурабельними (невиліковними) хворими. Проте, для формування хоча б початкового рівня готовності студентів надавати послугу паліативного догляду необхідно також забезпечити студентам можливість закріпити й удосконалити отримані знання відповідною виробничою практикою.

Перспективним вважаємо також те, що насиченість курсу медичними знаннями може стати вагомим аргументом для зміни його назви на таку, яка підкреслить цей факт, наприклад, це може бути назва «Медико-соціальний патронаж».

Список використаних джерел

1. Порядок надання паліативної допомоги, затверджений наказом № 41 Міністерства охорони здоров'я України від 21.01.2013р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0229-13>
2. Порядок взаємодії суб'єктів при наданні соціальної послуги паліативного догляду вдома невиліковним хворим, затверджений наказом за № 317/353 Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України від 23.05.2014 і зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.06.2014 р. за № 625/25402 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0625-14>
3. Герасименко Н. Світова та вітчизняна практика впровадження паліативної допомоги на дому особам похилого віку / Н. Герасименко // Україна : аспекти праці. – 2013. – № 7. – С. 43–51.
4. Губський Ю. І. Актуальні питання впровадження системи паліативної допомоги та забезпечення прав пацієнтів з обмеженим прогнозом життя в Україні / Ю. І. Губський, А. В. Царенко, О. О. Скорина, В. Г. Сердюк, О. Є. Бобров, О. О. Вольф [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://healthrights.org.ua/fileadmin/user_upload/pdf/paliativka.pdf
5. Дмитришина Н. А. Проблеми підготовки персоналу закладів паліативної допомоги / Н. А. Дмитришина // Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький : ХІСТ Університету «Україна», 2012. – С. 91–94.
6. Морозова І.О. До питання паліативної допомоги на дому особам похилого віку / І. О. Морозова, В. Г. Журавська // Соціальна політика щодо невиліковно хворих : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 15–16 березня 2012 р. – К. : Університет «Україна», 2012. – С. 98–102.

7. Наказ МОЗ України від 03.07.2007 р. за № 368 «Про затвердження Клінічного протоколу надання паліативної допомоги, симптоматичної та патогенетичної терапії хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20070703_368.html
8. Наказ МОЗ України від 1 червня 2013 року за № 460 «Про затвердження протоколів медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом та виконання основних медичних процедур та маніпуляцій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20130601_0460.html
9. Сандерс С. Поняття про паліативну медичну допомогу, історія розвитку, концепції. Філософські, психологічні, соціальні та етичні аспекти паліативної медицини / С. Сандерс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/magistr/lectures_stud./htm
10. Словарь-справочник по социальной работе / под ред. д-ра ист. наук проф. Е. И. Холостовой. – М. : Юрист, 2000. – 424 с.

References

1. Ministry of Health of Ukraine (2013). *The provision of palliative care* (Ukraine Order). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0229-13> (in Ukr.)
2. Verkhovna Rada of Ukraine (2014). *The interaction order for providing with social service of palliative care at home for incurable patients* (Ukraine Order). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0625-14>(in Ukr.)
3. Herasymenko, N. (2013). *World and National Practice Palliative Care at Home for the Elderly*. Ukrayina: aspekty pratsi (Ukraine: Aspects of Work), 7, 43–51 (in Ukr.)
4. Gubsky, Yu., Tsarenko, A., Skoryna, O., Serdyuk, V., Bobrov, O. & Wolff, O. *Current Issues of Introduction of Palliative Care and the Rights of Patients With a Limited Life Prognosis in Ukraine*. Retrieved from http://healthrights.org.ua/fileadmin/user_upload/pdf/paliatuvka.pdf (in Ukr.)
5. Sanders, S. *The Concept of Palliative Medical Care, History of Development, Concept. Philosophical, Psychological, Social and Ethical Aspects of Palliative Medicine*. Retrieved from http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/magistr/lectures_stud./htm (in Ukr.)
6. Dmytryshyna, N. (2012). *Problems of Training Institutions Palliative Care*. Khmelnytsky: HIST University "Ukraine"(in Ukr.).
7. Morozova, I., & Zhuravska, V. (2012). *On the Issue of Palliative Care at Home for the Elderly*. Kyiv: Universytet "Ukrayina", 98–102. (in Ukr.).
8. Holostova, E. (2000). *Dictionary of Social Work*. Moscow: Lawyer. (in Russ.)
9. Ministry of Health of Ukraine (2007). *On Approval of Clinical Protocol Palliative Care, Symptomatic and Pathogenetic Therapy for Patients With HIV / AIDS* (Ukraine Order). Retrieved from https://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20070703_368.html (in Ukr.)
10. Ministry of Health of Ukraine (2013). *On Approval of Protocol of a nurse (paramedic, midwife) to care for the patient and perform basic medical procedures and manipulations* (Ukraine Order). Retrieved from https://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20130601_0460.html (in Ukr.)

Одержано редакцією 21.08.2015
Прийнято до публікації 27.08.2015

Abstract. Pakushina L. Z. Training of future social workers in the conditions of higher educational establishment to provide social services of palliative care.

Introduction. The article is emphasized that one of the factors that are currently inhibit the effectiveness of palliative care services in Ukraine is the lack of qualification training both medical and social workers to work with elderly people with severe chronic diseases. Therefore, one of the most important tasks of training future social workers at the present stage of development of Ukrainian society is the proper organization of training of students on issues of palliative and hospice care.

Purpose. To examine the general issues of training and education of future social workers in the questions of palliative and hospice help in the conditions of higher educational establishment.

Results. The complex of the proper measures (help in self-service of an incurable patient; supervision on the state of their health; assistance the grant of medical services; help in providing of rehabilitation; education of family members; psychological support of person and its family members; to grant information on questions of social defence of population; help in the receipt of legal aid; organization and support of self-help groups) in Ukraine got the name «social service of palliative care».

Possibility of such training is presented within the discipline called «Social and Medical Care Patronage» as an example curriculum for students of a specialty «Social work» of Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy. The course is designed for 72 hours, which contain 12

hours of lectures, 14 hours of practical classes and 46 hours of independent work of students. View the final control is examination. The content of the discipline «Social and Medical Care Patronage» includes questions about the care of incurable patients and patients with different types of pathologies.

Originality. We believe that such saturation with medical knowledge is necessary for future bachelors of social work in order to be ready for the coordinated work of a multidisciplinary team composed of hospice and helping medical professionals in matters of teaching and counseling patients and their relatives.

Conclusion. Thus, in the process of studying the discipline "Social and Medical Care Patronage" future social workers master the methods and techniques of socio-medical work with different clients, either healthy and sick people (including incurable). But in order to develop at least the basic level of readiness of students to provide palliative care service, it is also important to provide them with an opportunity to consolidate and improve their knowledge with a corresponding manufacturing practice.

Keywords: *palliative help, hospice, social services of palliative care, palliative care, incurable patients, nursing, social and medical care, social and medical work.*

УДК 378:06.044.5:338.48

Польова Л. В., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри готельно-ресторанної та
курортної справи Інституту туризму «ДВНЗ
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника»

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ГОТЕЛЬНІЙ ІНДУСТРІЇ

Акцентовано увагу на необхідності вивчення проблем підготовки фахівців готельної індустрії як чинника розвитку туризму. Визнано основні прорахунки в організації професійної освіти туристичної сфери в Україні та узагальнено позитивний досвід вищих навчальних закладів, які є членами Європейського Союзу.

Наголошено, що професійна підготовка фахівців готельної індустрії в умовах ринкового середовища має здійснюватися на основі застосування компетентнісного підходу з обґрунтуванням відповідних освітніх цілей. Доведено, що якщо професійна підготовка фахівців готельної індустрії відповідатиме цим критеріям, то фахівці будуть конкурентоспроможними на світовому ринку праці.

Показано, що основними принципами системи професійного навчання фахівців готельної індустрії у країнах ЄС є: цілісність, відкритість, доступність, гнучкість, проникливість, самоорганізованість, порівнювальність отриманих кваліфікацій і можливість їх доповнення. Аргументовано, що фахівці з ЄС відповідають європейським стандартам і мають зовсім інший стиль роботи. Про це знають інвестори і саме це стає бар'єром для інвестицій.

Подано об'єктивну оцінку сучасного стану і визначено перспективи розвитку професійної освіти в Україні. Прогнозовано подальше дослідження проблеми підготовки фахівців готельної індустрії, що передбачає пошук шляхів упровадження здобутого досвіду в умовах сучасної професійної діяльності, а також змісту, форм і методів підготовки фахівців вищих навчальних закладів країн ЄС.

Ключові слова: *професійна підготовка, компетентнісний підхід, освіта, фахівці, готельна індустрія, галузі обслуговування, чинники розвитку.*

Постановка проблеми. В умовах зростання ролі знань і технологій у житті суспільства все більшого значення надається оновленню професійної освіти. Одночасно суспільні зміни і модернізація освіти зумовлюють нові вимоги до якості підготовки фахівців у готельній індустрії. Усесвітня туристична організація та